

Daňové nedoplatky a daňové úniky

Smilovice

Říjen 2013

Odbor 25 MF – Strategie daňové politiky a správy

Agenda

- **Daňové nedoplatky**
- **Daňový únik versus daňová optimalizace**
- **Formy a způsob realizace daňových úniků**
- **Typy daňových úniků**
 - ◆ Daňové úniky u DPH
 - ◆ Daňové úniky u SD
- **Měření daňových úniků ve VB**
- **Mezinárodní spolupráce**

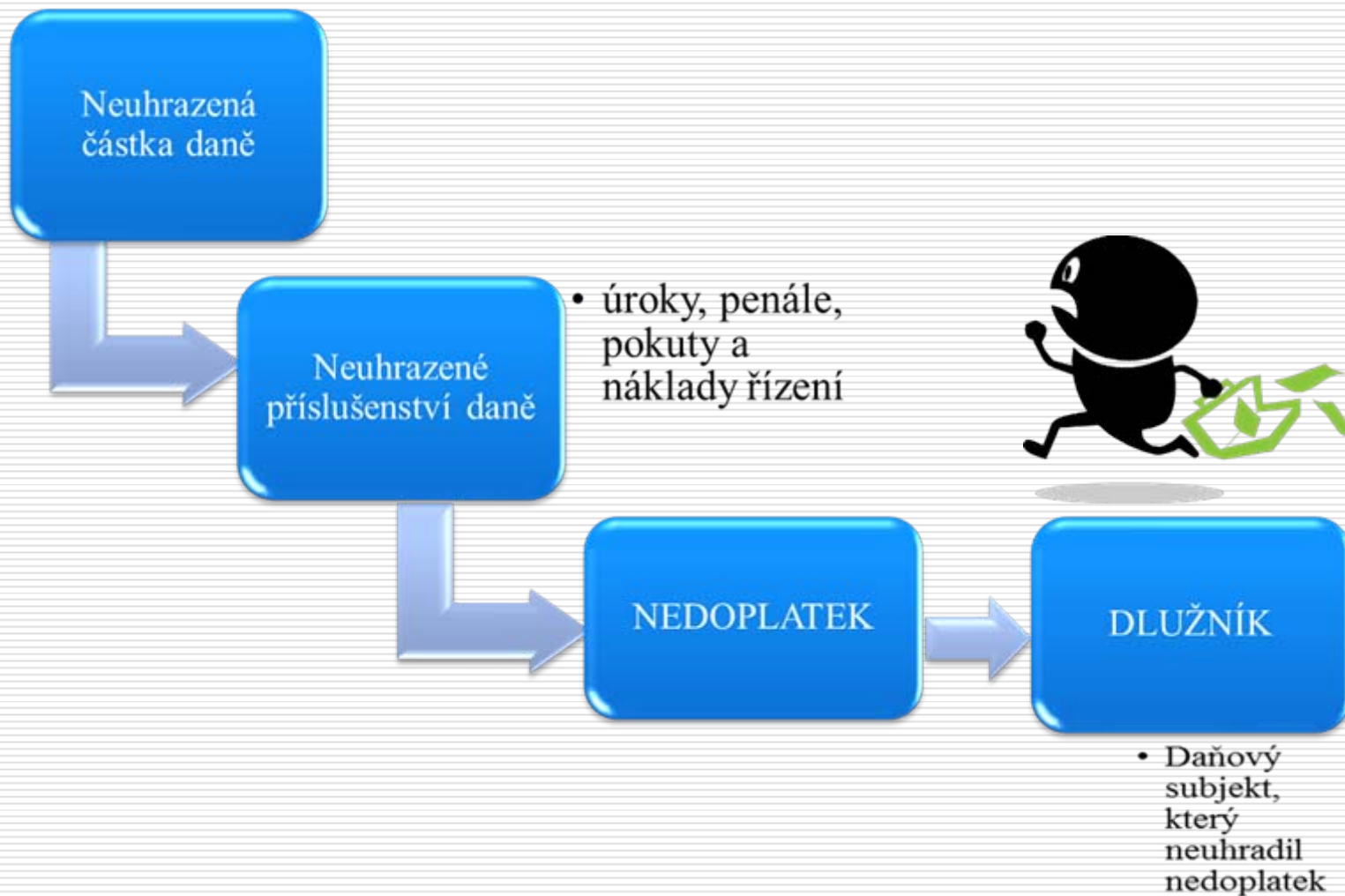

Daňové nedoplatky

- **Právní úprava**
- **Do roku 2010 zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků**, ve znění pozdějších předpisů
- **Od roku 2011 zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád**, ve znění pozdějších předpisů - HLAVA V – Placení daní
- **Jedny ze zásadních změn:**
- správce daně **není povinen** upozorňovat daňový subjekt (dlužníka – nově v daňovém řádu definován) **o výši jeho nedoplatků** a může přímo přejít k jejich vymáhání
- **změna promlčecí lhůty** - daňový nedoplatek se promlčuje po uplynutí lhůty pro placení daně, která činí 6 let. Lhůta pro placení daně začíná běžet dnem splatnosti daně (6 + 0).

NEDOPLATEK

Vymáhání nedoplatků

Kdo vymáhá

- **Příslušný správce daně**, kterým je při vymáhání **správní orgán nebo jiný státní orgán** v rozsahu, v jakém mu je svěřena působnost v oblasti správy daní.

Způsoby vymáhání (§ 175 DŘ)

- Daňová exekuce
- Vymáhání prostřednictvím soudu nebo soudního exekutora
- Uplatnění v insolvenčním řízení nebo přihlášení do veřejné dražby.

Zásady vymáhání

- Správce daně dbá při vymáhání nedoplatků **zásady přiměřenosti a hospodárnosti**.
- Volí co nejefektivnější způsob, aby **náklady spojené s vymáháním daňového nedoplatku nebyly nepřiměřeně vysoké**.

Daňové a celní nedoplatky k 31.12. příslušného roku v mil. Kč

		2008	2009	2010	2011	2012
Daň z přidané hodnoty	daňová správa	45 631	48 019	57 337	68 725	82 505
	celní správa	1 735	1 682	1 461	1 402	1 308
	celkem	47 366	49 701	58 798	70 127	83 813
Daně spotřební a energetické	daňová správa	2 067	1 560	1 107	935	968
	celní správa	5 651	6 171	6 546	6 458	7 927
	celkem	7 718	7 731	7 653	7 393	8 895
Clo	celní správa	516	504	591	573	519
Daň z příjmů právnických osob	daňová správa	17 673	16 668	17 505	19 109	21 872
Daň z příjmů fyzických osob	daňová správa	19 423	18 439	18 417	18 258	17 547
v tom: podávajících daňová tvrzení		15 085	14 340	14 364	14 284	13 737
ze závislé činnosti		4 338	4 099	4 053	3 975	3 811
Daň z příjmů zvláštní sazba	daňová správa	306	304	311	358	382
Daň dědická	daňová správa	11	10	11	10	10
Daň darovací	daňová správa	181	171	172	159	148
Daň z převodu nemovitostí	daňová správa	3 846	3 503	3 270	3 209	2 962
Daň z nemovitostí	daňová správa	938	903	901	954	955
Daň silniční	daňová správa	1 129	1 250	1 346	1 521	1 614
Odvod za elektřiny ze slunečního záření	daňová správa	0	0	0	0	0
Odvod z loterií § 41b odst. 1.	daňová správa	0	0	0	0	12
Odvod z loterií § 41b odst. 2., 3., 4.	daňová správa	0	0	0	0	136
Ostatní daně a poplatky	daňová správa	6 647	5 324	3 857	3 767	4 649
	celní správa	886	1 053	791	907	2 264
	celkem	7 533	6 377	4 648	4 674	6 913
z toho: dělená správa	celní správa	190	352	395	518	1 824
Staré daně	daňová správa	2 679	2 299	2 154	1 819	979
CELKEM		109 319	107 858	115 776	128 162	146 756
v tom: daňová správa		100 531	98 448	106 387	118 822	134 738
celní správa		8 788	9 410	9 389	9 340	12 018

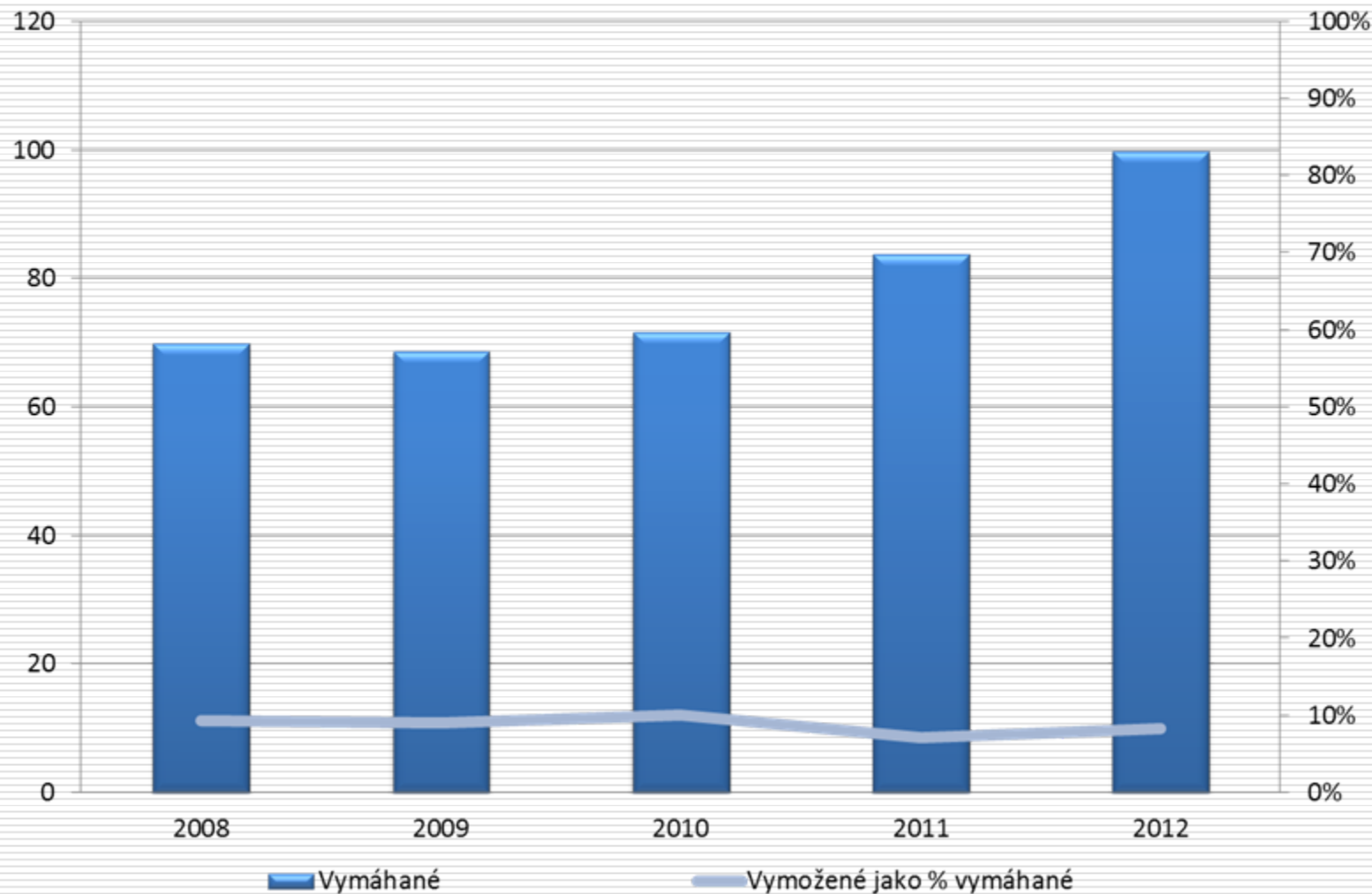
Daňové nedoplatky vymáhané a vymožené k 31.12. příslušného roku

			2008	2009	2010	2011	2012
Nedoplatky vymáhané	počet případů	daňová správa	2 237 389	2 997 730	3 996 484	3 475 900	3 244 637
		celní správa	47 229	51 790	49 210	48 081	44 327
	částka v mil. Kč	daňová správa	67 382,0	68 011,0	71 166,0	83 366,6	98 733,8
		celní správa	536,8	694,8	436,0	301,9	978,5
Nedoplatky vymožené	počet případů	daňová správa	521 621,0	553 470,0	614 493,0	214 479,0	562 662,0
		celní správa	38 898,0	39 462,0	35 507,0	29 219,0	23 339,0
	částka v mil. Kč	daňová správa	6 334,0	5 999,0	7 012,0	5 754,2	7 941,4
		celní správa	192,1	206,1	123,3	157,2	303,9

Vymáhané a vymožené daňové a celní nedoplatky kumulovaně v mld. Kč k 31.12. příslušného roku

v mld. Kč

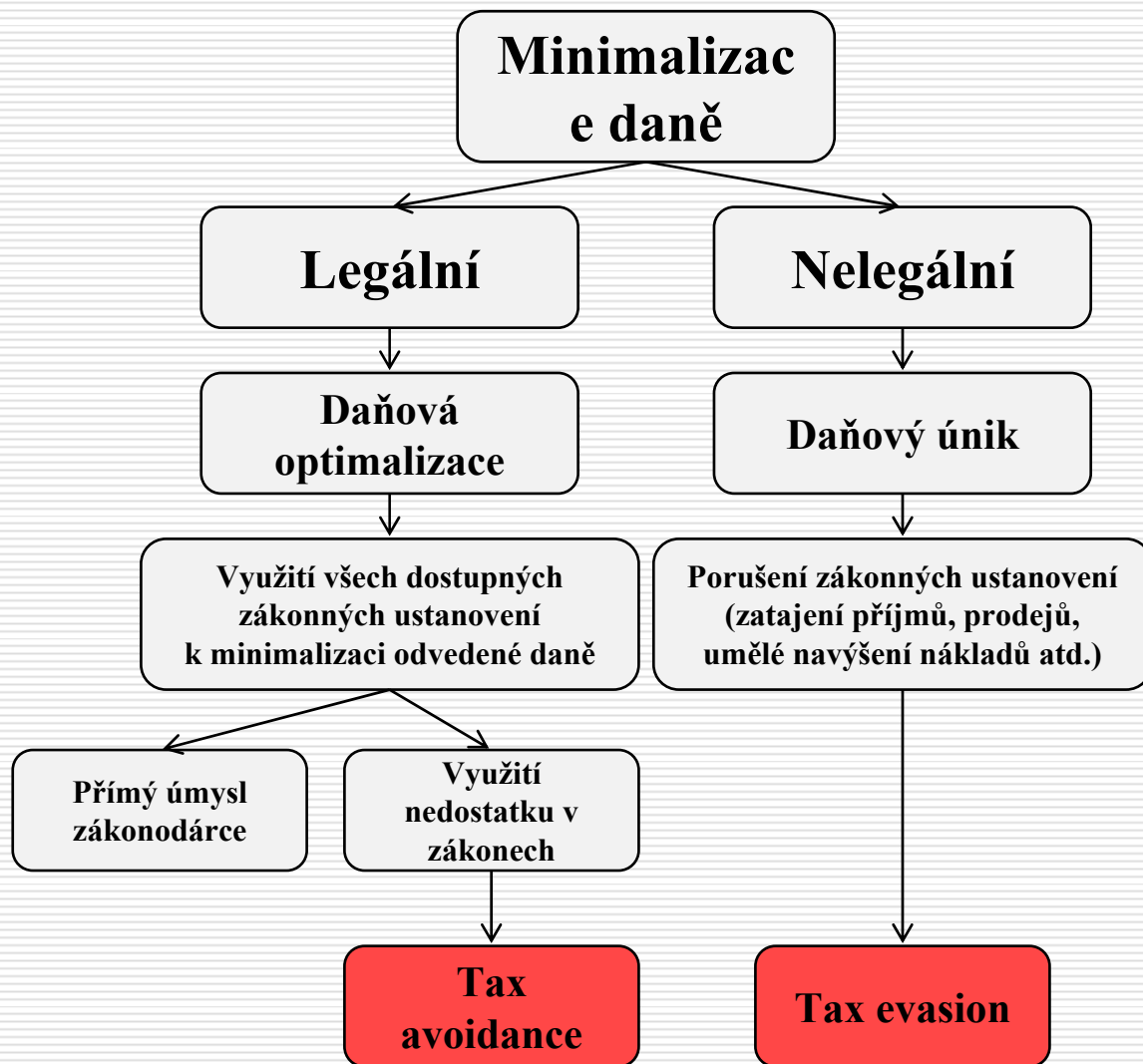

Vývoj daňových nedoplatků a jejich vymáhání ovlivňuje:

- provádění odpisů daňových nedoplatků pro nedobytnost (§ 158 daňového řádu)
- Od roku 1996 bylo správci daně po splnění zákonných podmínek odepsáno v souhrnu 168,2 mld. Kč nedobytných daňových nedoplatků, z toho se v roce 2012 jednalo o částku 19,6 mld. Kč.
- Dopady hospodářské krize
- Růst druhotné platební neschopnosti
- Rostoucí počet úpadků, v posledních letech u nepodnikajících osob, a počet nemajetných, předlužených a nekontaktních daňových subjektů i počet ukončení podnikatelských aktivit daňových dlužníků bez úhrady jejich vysokých daňových pohledávek

Daňový únik versus daňová optimalizace

Formy a způsob realizace daňových úniků

Kategorie	Přímé daně	Nepřímé daně
Výnos	Maximální krácení do nulového základu daně	Maximální krácení do „záporného základu daně“
Čas	Lze krátit za zdaňovací období (kalendářní nebo hospodářský rok)	Lze krátit za zdaňovací období (kalendářní měsíc nebo čtvrtletí)
Riziko	Riziko odhalení nižší, riziko potrestání stejné	Riziko odhalení vyšší, riziko potrestání stejné

- **Podle počtu zapojených osob:**
 - individuální
 - 2 zapojené osoby
 - více zapojených osob (řetězové obchody)

Formy a způsob realizace daňových úniků

- **Individuální**
 - Nadhodnocení výdajů (nákladů)
 - Zatajení příjmů (výnosů)

Výskyt a charakteristika:

- OSVČ a PO s nižším obrátem
- Nesoulad mezi údaji DPH a daní z příjmu
- Restaurace, obchod na internetu, poradenství, pojišťovnictví, tvorba SW, řemeslné práce

Formy a způsob realizace daňových úniků

- **Se dvěma zapojenými osobami**
 - Nadhodnocení výdajů (nákladů), neoprávněné odpisy pohledávek

Výskyt a charakteristika:

- PO s omezeným nebo žádným ručením
- Platby přes bankovní účet, následně výběry v hotovosti
- Stavební práce, marketing a reklamní služby, poradenství, prodej zboží podléhajícího SD, dovoz zboží z JV Asie

Formy a způsob realizace daňových úniků

- **S více zapojenými osobami**
 - Neodvedení DPH v řetězci plátců
 - Vývozy do třetích zemí, případně podvody s DPH v rámci EU (karuselové podvody)
 - Krácení výnosů odvodem zisku do zahraničí (transferové ceny)

Výskyt a charakteristika:

- PO s omezeným nebo žádným ručením
- Nadhodnocení ceny zboží v řetězci plátců
- CD, DVD, počítačové díly, bižuterie, šrot, zlato a drahé kovy, SW, mobilní telefony, pohonné hmoty, emisní povolenky

Případ z praxe: Řecko

Tax Evasion across Industries: Soft Credit Evidence from Greece

- Využití bankovních dat z žádostí o úvěry OSVČ
- Dle dat a statistik: 87 % čistého příjmu použito na splátku úvěru, 60 % na jídlo a bydlení > **100%**
- Odhad nepřiznaných příjmů 25-33 mld. EUR
- Daňové uniky až ve výši 31 % deficitu v roce 2009

Daňové úniky u DPH

U DPH a daní z obratu	Pouze u DPH
podhodnocení velikosti prodejů (nevydání účtenky)	falešná či neoprávněná žádost o odpočet na dani či o vrácení daně (fiktivní faktury)
špatná klasifikace zboží či služeb (snížená x základní sazba)	odpočet DPH na vstupech, na které odpočet uplatněn být nemůže (nákupy pro vlastní potřebu)
nezdanění vlastních dodávek (vlastní spotřeby)	falešní obchodníci (založeni pouze za účelem vydávání faktur)
daň je vybrána, ale není odvedena	
import zboží	
Neregistrace k dani	

Daňové úniky u DPH

Co usnadňuje úniky u DPH?

- **Více sazeb DPH**

- ◆ Špatné či záměrné zařazení do nižší sazby

- **Výše sazeb DPH**

- ◆ Příliš vysoké sazby mohou vést k větší ilegální aktivitě

- **Výjimky ze systému**

- ◆ Znepřehlednění systému, složitá administrace a tedy i kontrola

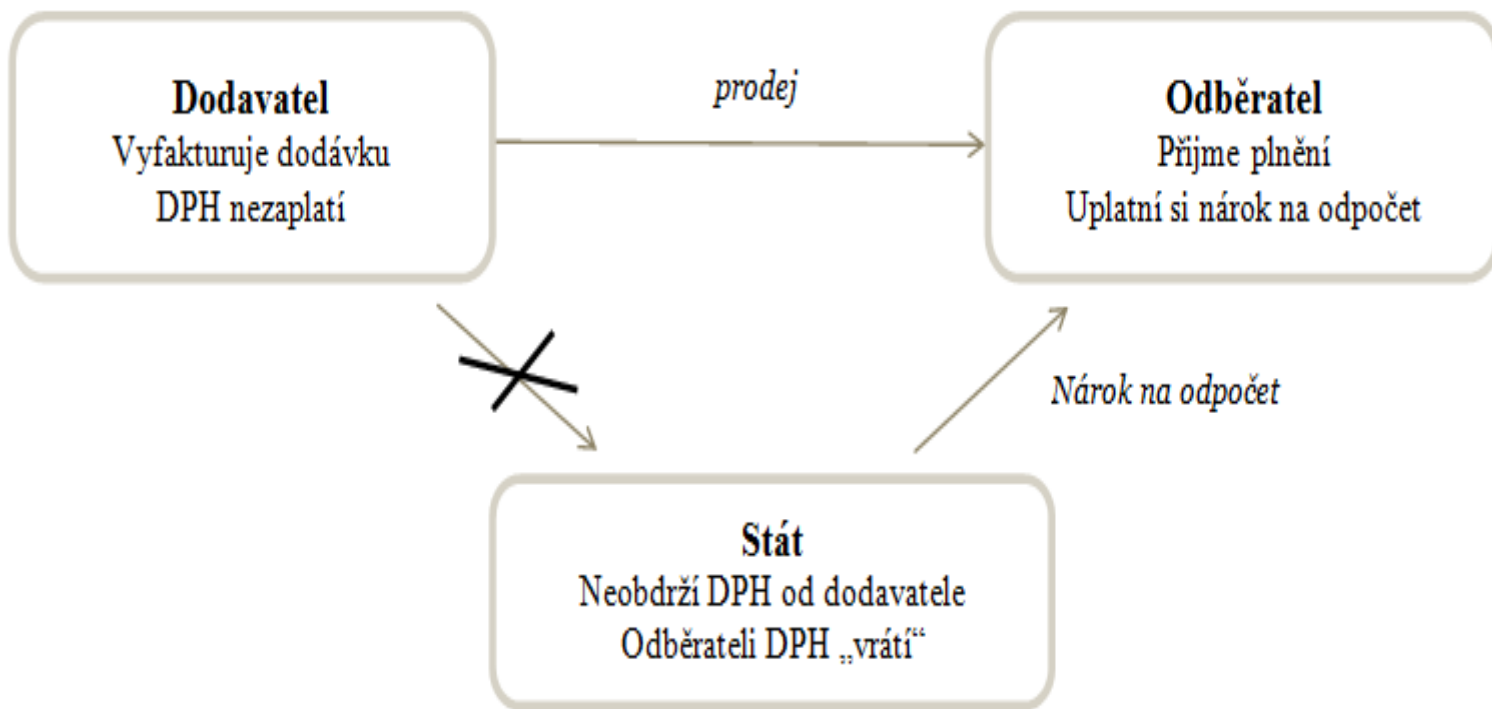
- **Načasování plateb a odpočtů**

- ◆ Nárok na odpočet vzniká zjednodušeně v den dodání nebo v den zaplacení plnění a je v podstatě nezávislý na tom, zda již byla daň na výstupu dodavatelem odvedena (řešení: reverse charge)

Daňové úniky u DPH

- Missing Trader Intra-Community Fraud

Daňové úniky u DPH

- Carousel Fraud

*Velká
Británie*

Společnost C: "Buffer"

Nakupuje zboží od "B" za cenu včetně daně a prodává ho "D". Na prodej taktéž uvaluje DPH. Společnost C o podvodu vůbec nemusí vědět

Společnost B: "Missing trader"

Koupí zboží od společnosti "A" z jiného členského státu. Neplatí žádnou DPH, protože vývoz zboží je s nulovou sazbou DPH. Uvalí DPH na prodej zboží společnosti "C". Zmizí aniž by odvedl vybranou DPH státu.

Společnost D

Platí DPH v nákupu od "C". Exportuje zboží společnosti "A" do Francie, nárokuje si odpočet na DPH z vyvezeného zboží. V podstatě si nárokuje DPH, které "B" nikdy neodvedlo.

Společnost A

Vyváží zboží společnosti "B" do jiného členského státu. Na vývoz je tedy uvalena nulová sazba DPH.

Francie

Daňové úniky u DPH

- Obrana proti únikům

Oblast legislativní

- Novela zákona č. *235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty*
 - ◆ § 96 Povinný registrační údaj (číslo bankovního účtu)
 - ◆ § 99 Zdaňovací období
 - ◆ § 100 Evidence pro účely DPH
 - ◆ § 106a Nespolehlivý plátce
 - ◆ § 108a Ručení oprávněného příjemce

- Novela zákona *311/2006 Sb., o pohonných hmotách a čerpacích stanicích*
 - ◆ § 7a – 7j Registrace distributorů PHM

Daňové úniky u DPH

- Obrana proti únikům

Oblast výkonu

- Koncentrace kapacit na rizikové případy
- Vybudování centra pro koordinaci případů hodných zvláštního zřetele
- **Analytická podpora**
- Zajištění prostředků na dosud nesplatnou nebo nestanovenou daň
- Připojení do zpravodajské komunity intenzivní spolupráce MF FAÚ, GFŘ, GŘC
- Spolupráce s orgány činnými v trestním řízení (ÚOKFK, ÚOOZ, VSZ)
- Kontrolně exekuční akce

Daňové úniky u DPH

Příklad z praxe: ČR

Import zboží: Problémy s dovozem zboží a výběrem DPH odhalila v ČR kontrolní akce NKÚ

→ porovnání hodnoty vykázaného dovozu v DaP k DPH s hodnotou dovozu propuštěného celními orgány plátcům DPH

Rok, v tis. Kč	Dovoz zboží podle § 23 odst. 1 písm. a) až c) zákona č. 235/2004 Sb. plátcí DPH		Rozdíl
	Celková hodnota dovozu v JSD	Základ daně v DAP	
2008	661 880 475	476 372 966	185 507 509
2009	525 400 212	376 398 766	149 001 446
2010	622 305 540	511 586 641	110 718 899
Celkem	1 809 586 227	1 364 358 373	445 227 854

Zdroj: NKÚ

Při aplikaci průměrné sazby DPH z daňových přiznání znamená tento rozdíl daňové úniky ve výši **cca 20 mld. Kč** ročně

Příklad z praxe: Slovensko

Kolik stát „ztrácí“ na svých příjmech díky existenci více sazeb?

Země	2005	2007	2008	2009	2007-2009
Česká republika	59,3	56,3	58,9	57,3	57,5
Maďarsko	48,6	59,0	56,8	50,1	55,3
Německo	54,4	54,5	54,9	54,8	54,7
Polsko	47,5	54,1	50,6	46,8	50,5
Rakousko	60,9	60,8	61,2	61,0	61,0
Slovensko	61,0	53,2	53,5	47,5	51,4
EU-27	51,7	52,5	50,7	47,6	50,3

Slovensko mělo v letech 2004 – 2006 pouze **jednu sazbu DPH ve výši 19 %**, měl by v těchto letech tedy teoreticky ukazatel dosahovat 100 %.

V roce 2005 byl ukazatel **pouze 61 %** - vysoké daňové úniky? Nízká efektivita výběru?

Daňové úniky u DPH

- VAT gap

Tax gap je rozdíl mezi daní, která by byla bývala vybrána, pokud by všechny daňové subjekty přiznaly své aktivity a transakce správně, a daní, která byla skutečně vybrána.

U DPH lze postupovat:

- 1a) Identifikace všech transakcí v ekonomice, které **podléhají DPH**, a stanovit tak teoretický základ daně
- 1b) **Očištění HDP** o transakce, které DPH nepodléhají a stanovit tak teoretický základ daně
- 2) Teoretický základ daně vynásobit **průměrnou sazbou DPH** v ekonomice (např. z daňových přiznání)
- 3) **Porovnat** teoreticky vypočtený výnos DPH se skutečným

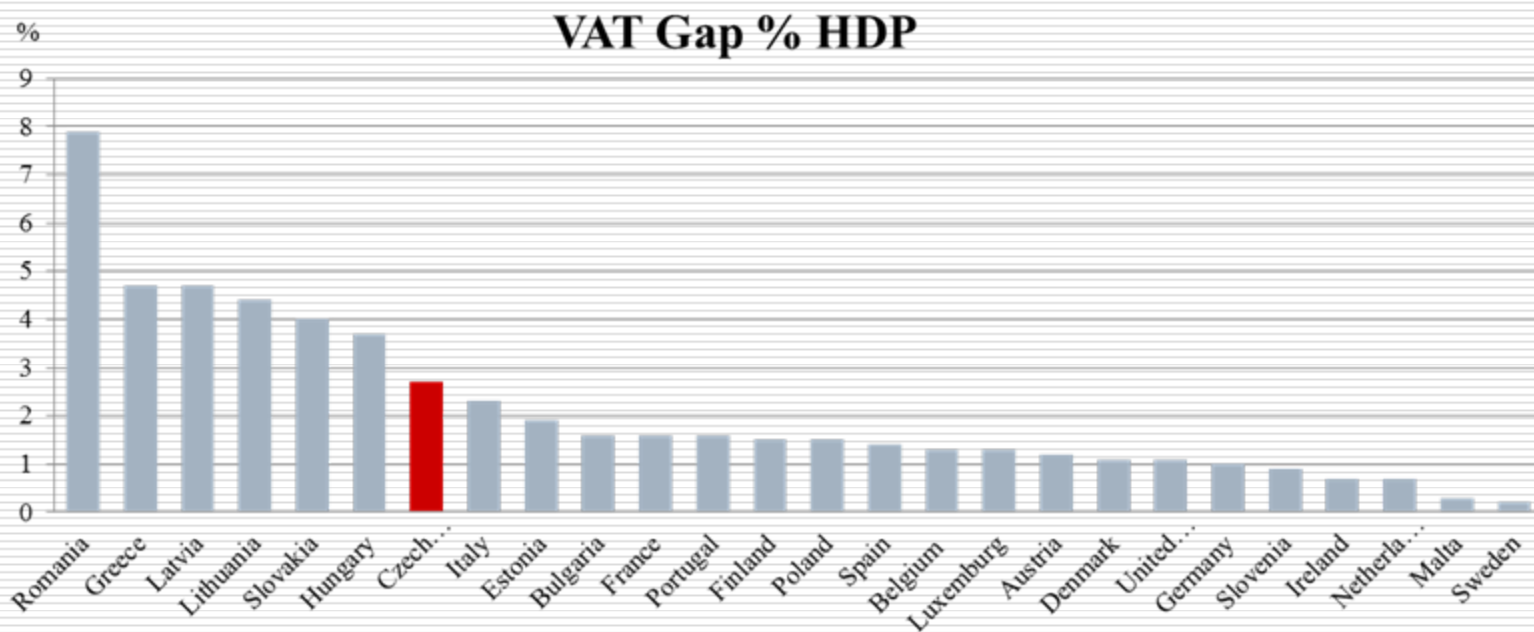
→ **VAT gap**

Daňové úniky u DPH

- VAT gap v EU

	VAT gap mil. EUR, 2011	VAT gap % HDP, 2011
Česká republika	4 241	2,7 %
Maďarsko	3 700	3,7 %
Polsko	5 410	1,5 %
Slovensko	2 773	4,0 %
EU celkem/průměr	192 957	1,5 %

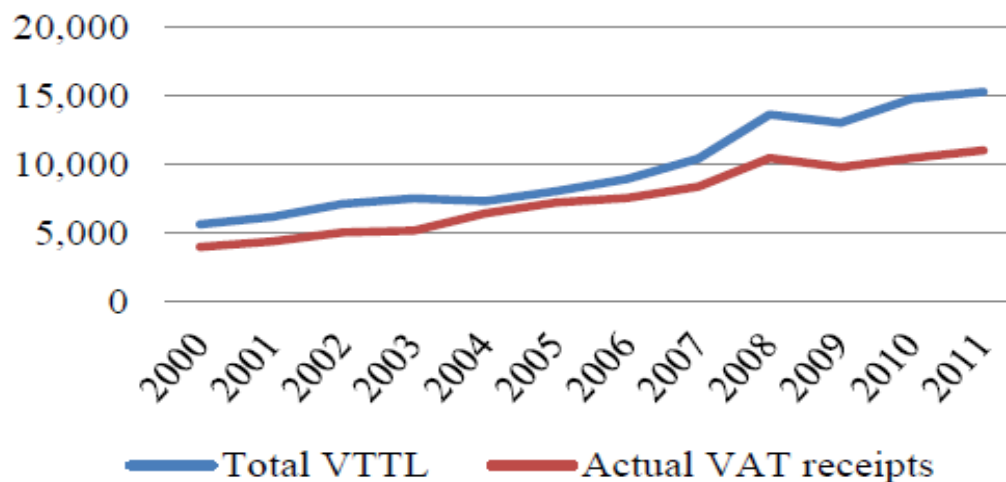
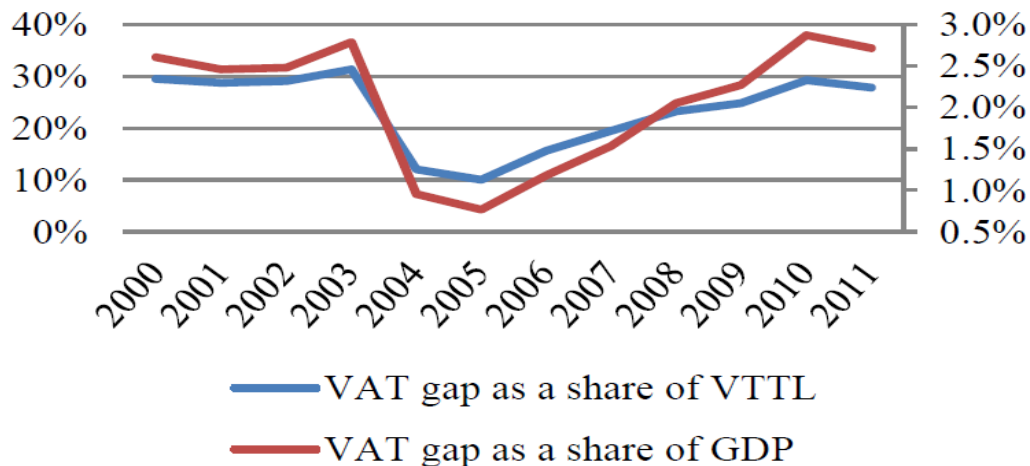

Daňové uniky u DPH

- VAT gap - ČR

Figure 3.3.12 – Czech Republic: VAT Gap as a share of liability and GDP

Daňové úniky u SD

Úniky v oblasti minerálních olejů

I.

- Přimíchávání biosložek

II.

- Zneužití vybraných min. olejů
- Specifické využití → není daň. povinnost

III.

- Zneužití institutu oprávněného příjemce
- Přijetí VV nad aktuální zajištění

Rok	2009	2010	2011	2012	Index 2012/2011
Počet případů	75	106	172	275	159,9
Únik cla a daní (mil. Kč)	862	193	284	1 138	392,9

Daňové úniky u SD

Úniky v oblasti tabákových výrobků

I.

- Ilegální přeprava tabák. výrobků po východoevropské trase

II.

- Ilegální přeprava tabák. výrobků po asijské trase

III.

- Ilegální továrny na padělky tabák. výrobků na území České republiky

Daňové úniky u SD

Úniky v oblasti tabákových výrobků

Daňové úniky u SD

Úniky v oblasti tabákových výrobků

Rok	2009	2010	2011	2012	Index 2012/201
Počet případů	368	404	681	749	110,0
Cigarety (mil. kusů)	40	29	10	17	173,9
Tabák (t)	142	118	143	431	299,1
Únik cla a daní (mil. Kč)	169	161	51	582	1 141,1

Daňové úniky u SD

Úniky v oblasti lihu

I.

- Výroba lihu/destilátů

II.

- Nelegální doprava rafinovaného lihu z členských zemí (dovoz z třetích zemí)

III.

- Doprava výrobků na bázi lihu

Daňové úniky u SD

Úniky v oblasti lihu

Rok	2009	2010	2011	2012	Index 2012/201
Počet případů	381	641	1 293	1 869	144,6
Množství (mil. litrů)	0,3	0,4	0,5	2,7	540,0
Únik cla a daní (mil. Kč)	14	25	109	709	650,6

- **Novela zákona o značení lihu**
 - ◆ Zavedení kauce pro výrobce lihu
 - ◆ Snížení objemu spotřeb. balení

Měření daňových úniků ve VB

Table 1.2: Tax gap by type of tax: 2005-06 to 2011-12 (percentage tax gap)¹

Tax	Type	Percentage tax gap						
		2005-06	2006-07	2007-08	2008-09	2009-10	2010-11	2011-12
Value Added Tax		14.4%	12.9%	11.7%	14.2%	11.6%	10.4%	10.4%
Excise duties	Tobacco duties	N/A	N/A	16.5%	17.1%	16.2%	12.4%	12.0%
	Alcohol duties	N/A	N/A	10.0%	6.4%	6.9%	11.0%	6.6%
	Hydrocarbon oils duties	N/A	N/A	2.8%	3.3%	2.8%	2.0%	1.5%
	Other excise duties	N/A	N/A	7.0%	6.0%	6.0%	6.0%	5.0%
	Total excise duties		8.0%	8.0%	7.4%	7.2%	6.7%	6.1%
Income Tax, National Insurance Contributions, Capital Gains Tax (IT, NICs, CGT) ²	Self Assessment	20.3%	19.5%	21.5%	13.7%	18.7%	17.0%	17.4%
	PAYE	1.5%	1.4%	1.5%	1.3%	1.5%	1.7%	1.7%
	Avoidance	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
	Hidden economy	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
	Total IT, NICs, CGT		5.4%	5.3%	5.7%	4.7%	5.9%	5.9%
Corporation Tax	Small and medium businesses	13.1%	11.1%	10.9%	11.6%	8.6%	11.9%	11.9%
	Large business	N/A	10.1%	9.0%	9.9%	9.3%	9.0%	8.0%
	Total Corporation Tax		11.8%	10.4%	9.6%	10.5%	9.0%	10.1%
Other direct and indirect taxes	Stamp duties	N/A	N/A	9.0%	14.9%	2.4%	2.5%	2.5%
	Other taxes ³	3.2%	3.1%	6.0%	5.3%	6.5%	5.7%	5.2%
	Total other direct and indirect taxes		7.3%	7.5%	7.5%	9.0%	4.9%	4.5%
Total tax gap		8.3%	7.7%	7.5%	7.6%	7.3%	7.1%	7.0%

¹ Estimates are rounded to nearest 0.1 per cent.

² Percentage tax gap estimates for avoidance and the hidden economy are not shown as tax receipts cannot be calculated.

³ 'Other taxes' includes Inheritance Tax, Petroleum Revenue Tax, Environmental taxes and Insurance Premium Tax.

Měření daňových úniků ve VB

Figure 1.3: Value of the tax gap by type of tax, 2011-12

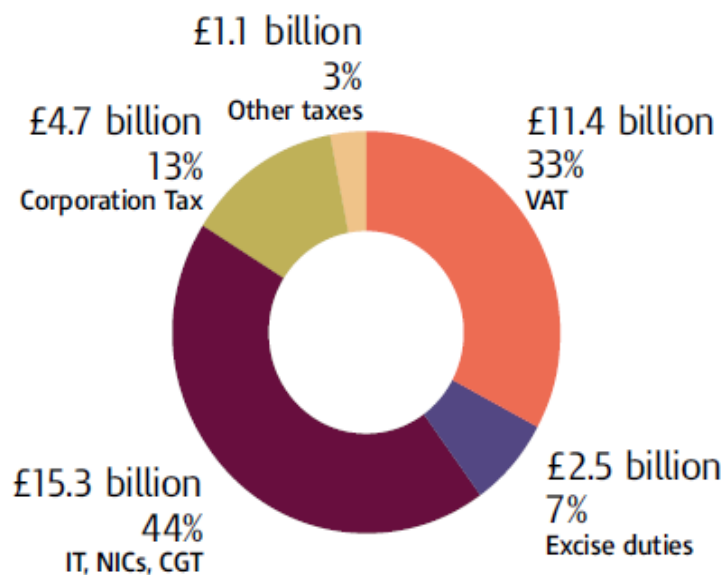
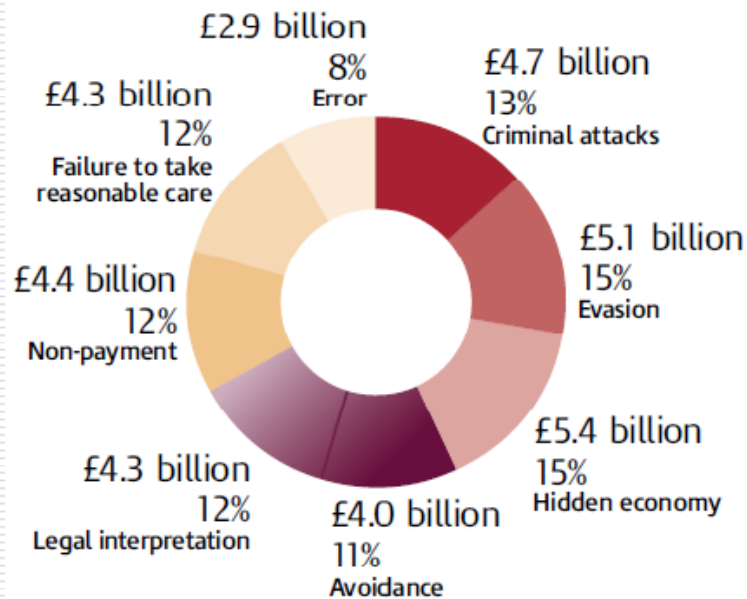

Figure 1.6: Value of the tax gap by behaviour, 2011-12*

Více informací na:

<http://www.hmrc.gov.uk/statistics/tax-gaps.htm>

Mezinárodní daňová spolupráce

Cíle:

- Určit **správnou daňovou povinnost** poplatníka
- Spolupracovat se zahraničními daňovými správami a podporovat tak tzv. **dobrou daňovou správu** (transparentnost, spravedlivá daňová soutěž, zabraňování škodlivým daňovým praktikám)
- Působit proti mezinárodnímu **vyhýbání se daňovým povinnostem**

Právní podklady mezinárodní spolupráce

- Směrnice 2011/16/EU o vzájemné pomoci mezi příslušnými orgány členských států v oblasti přímých daní a daní z pojistného (implementována do zákona č. 164/2013 Sb., o mezinárodní spolupráci při správě daní a o změně souvisejících zákonů)
- Směrnice 2003/48/ES o zdanění příjmů z úspor ve formě úrokových plateb (implementována § 38fa ZDP)
- **Mezinárodní daňové smlouvy a ujednání (SZDZ, TIEA, Smlouvy uzavřené na podkladě Směrnice Savings, MoUs)**
- **Úmluva o vzájemné správní pomoci v daňových záležitostech**
- **FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act) a ji provádějící dohody**
- **Globální formát – automatická výměna informací**
- **další nástroje a další formy spolupráce (*Akční plán EK z konce r. 2012, více jak 30 opatření, jak bojovat s daňovými úniky, BEPS (Base Erosion and Profit Shifting)*)**

Jak zvýšit výběr daní?

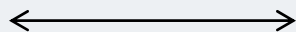
Výzkumy behaviorální ekonomie

- **FISCALIS 2013 Workshop: Best practices in the Field of Tax Collection**
- **Jednoduché nástroje, které mohou vést k větší pravdivosti při vyplňování daňových přiznání**

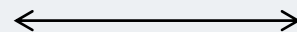
1) Kam umístit prohlášení o pravdivosti uvedených údajů?

Výsledky výzkumu:

Na začátek
formuláře
37 % zalhalo

Formulář bez
prohlášení
64 % zalhalo

Na konec
formuláře
79 % zalhalo

Jak zvýšit výběr daní?

Výzkumy behaviorální ekonomie

2) „Aktivní lhaní“ je pro dotázané těžší

Otázka: Jaká byla výše Vašich příjmů?

Pokud jste neměl/a žádné příjmy,
nechte políčko prázdné

Pokud jste neměl/a žádné příjmy,
napište do políčka nulu

3) Předvyplněná přiznání

Vlastníte nemovitost? **ANO** **NE**
Měl jste příjmy z kapitálového
majetku? **ANO** **NE**

Vlastníte nemovitost? **ANO** **NE**
Měl jste příjmy z kapitálového
majetku? **ANO** **NE**

4) Zosobnění formuláře, dotazů

Má **dotazovaný** nějaké nedoplatky
na dani?

Máte, **pane X**, nějaké nedoplatky
na dani?

Děkujeme za pozornost

martina.krestesova@mfcrcz

vladislav.rezek@mfcrcz